
[2018-25 i 33-RE](#)

CAUSA 2018-25 i 33-RE

(Terra Teixeira c/ Principat d'Andorra)

Números de registre: 192-2018 i 298-2018. Recursos d'empara

Aute del 12 d'octubre del 2018

BOPA núm. 62, del 24 d'octubre del 2018

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 20 d'abril del 2018, per la representació processal del Sr. Ricardo Terra Teixeira, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra els autes del 15 de febrer del 2018 i del 3 d'abril del mateix any, dictats per la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia, per una presumpta vulneració dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut, a la defensa, a ser informat de l'acusació i al recurs en els processos penals, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que adopti les mesures per reposar el dret fonamental vulnerat fent cessar la situació il·lícita i declarant l'anul·lació de l'aute d'extradició i de totes les actuacions que se'n deriven;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 9 de juliol del 2018, per la representació processal del Sr. Ricardo Terra Teixeira, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 5 d'abril del 2018, dictat per la Batllia de Guàrdia (Civil), i, contra la sentència del 18 de juny del mateix any, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, en el marc del procediment urgent i preferent, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat i que adopti les mesures per reposar el dret fonamental vulnerat fent cessar la situació il·lícita i declarant l'anul·lació de l'aute d'extradició, així com les resolucions impugnades i totes les actuacions que se'n deriven;

Vista la Constitució, especialment els articles 9, 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 18 de maig del 2018 presentat en relació amb la causa 2018-25-RE;

Considerant que, d'acord amb l'article 34.3 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, es podrà decidir en qualsevol moment de la tramitació acumular varis assumptes en un de sol per raó d'identitat o semblança d'objecte, el Tribunal Constitucional acorda acumular els recursos d'empara 2018-25-RE i 2018-33-RE.

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Isidre Molas Batllori;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. En el marc d'un sumari incoat contra el Sr. Ricardo Terra Teixeira i d'altres per un presumpte delictes de blanqueig de diners o valors (article 409 del Codi penal), el 15 de febrer del 2018, la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia va dictar un aute en què decidia sol·licitar al Brasil la seva extradició al Principat, d'acord amb l'article 4 de la Llei qualificada d'extradició.

1.2. La representació processal del Sr. Ricardo Terra Teixeira va presentar un incident de nul·litat d'actuacions contra aquesta decisió per tal com considerava que s'havien vulnerat diversos drets continguts a l'article 10 de la Constitució.

1.3. El 3 d'abril del 2018, la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia va dictar un aute en què decidia no donar lloc a l'incident de nul·litat d'actuacions esmentat.

1.4. El 20 d'abril del 2018, la representació processal del Sr. Ricardo Terra Teixeira va interposar un recurs d'empara contra els autes anteriorment ressenyats de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia, per una presumpta vulneració dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut, a la defensa, a ser informat de l'acusació i al recurs en els processos penals, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

1.5. Paral·lelament, la representació processal del Sr. Ricardo Terra Teixeira havia presentat un procediment urgent i preferent davant la Batllia de Guàrdia per la presumpta vulneració del seu dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució en què demanava que s'acordessin les mesures per reposar aquest dret vulnerat i en concret l'anul·lació de l'aute d'extradició del 15 de febrer del 2018, dictat per la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia.

1.6. El 5 d'abril del 2018, la Batllia de Guàrdia (Civil) va desestimar aquesta demanda i el 18 de juny del mateix any, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va desestimar el recurs d'apel·lació interposat pel recurrent i va confirmar la resolució de la primera instància.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació jurídica del recurrent

- El recurrent exposa que la batlle instructora de la causa per tal de prendre-li declaració en lloc d'enviar una comissió rogatòria al Brasil, o de realitzar una vídeo-conferència o desplaçar-se, com ho havia fet en altres causes, va decidir acordar la seva extradició.

- Segons el seu parer, aquesta decisió vulnera l'article 10 de la Constitució en relació amb l'article 9.1 d'aquesta mateixa norma, el dret a la llibertat, per manca de motivació i de fonamentació en Dret. La batlle instructora va acordar demanar a les autoritats brasileres que es procedís a la seva localització i contra o sense la seva voluntat se'l traslladés per la força al Principat, per tant, contràriament a allò que afirma l'aute que resol l'incident de nul·litat d'actuacions, el seu dret a la llibertat es veu afectat.

- I aquesta afectació ha estat acordada sense motivar i raonar el per què aquesta mesura és necessària, proporcional i idònia. La motivació de la Batllia respon a la necessitat de prendre-li declaració en qualitat d'inculpat per uns delictes greus, no obstant això, és evident que existeixen mitjans molt menys agressius per obtenir la mateixa finalitat.

- Afegeix que la batlle instructora va adoptar una mesura desproporcionada que afecta de manera directa i actual (i no futurible o condicional) el seu dret a la llibertat sense justificar un mínim de motivació lògica que no es redueixi a la necessitat de prendre-li declaració, motiu que no és en absolut suficient per afectar el dret fonamental a la llibertat.

- I retreu a la Sala Penal introduir arguments *ex novo* quan indica que no es presentarà de manera voluntària, ja que privilegia el desplaçament de la batlle o un judici en rebel·lia, afegint que poca importància té el fet de si les autoritats brasileres concediran o no l'extradició. Tots aquests arguments són *ex-post*, ja que no formen part de l'objecte del litigi, el qual rau en la vulneració del seu dret a la llibertat mitjançant una resolució d'extradició adoptada per la Batllia de manera desproporcionada.

- Aquesta part també considera que s'han vulnerat els seus drets a la defensa i a ser informat de l'acusació, ja que la Batllia no indica amb concreció suficient quin seria el delicte origen del blanqueig de diners i afegeix que allò que no pot fer la Batllia és esmentar delictes que no ho són a Andorra i altres que poden ser investigats en altres països, però que no afecten per a res als diners o a les vies emprades per a canalitzar-los que provenen de fets que no són delicte a Andorra.

- Així mateix, en relació amb el fet que l'aute d'extradició precisa que no pot ser objecte de recurs d'apel·lació, aquesta part considera que l'extradició és una mesura preventiva de caràcter personal, s'hauria de poder aplicar l'article 194 del Codi penal i permetre formular un recurs d'apel·lació contra la decisió d'extradició de la Batllia, cas contrari, s'estaria vulnerant el dret al recurs, establert a l'article 10 de la Constitució.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que adopti les mesures per reposar el dret fonamental vulnerat fent cessar la situació il·lícita i declarant l'anul·lació de l'aute d'extradició i de totes les actuacions que se'n deriven. També demana la suspensió dels efectes de totes les resolucions impugnades.

2.2. Argumentació de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia

- La Batllia afirma que no ha ordenat la detenció del recurrent, ni la seva detenció internacional en vistes a una extradició; únicament s'efectua la petició d'extradició i caldrà veure si les autoritats brasileres poden extradir o no, o proposar altres alternatives.

- Manifesta que en cas de denegar aquesta petició d'extradició, les autoritats brasileres podrien, d'acord amb el principi del dret internacional, jutjar el cas en base als fets que fonamenten la petició

d'extradició.

- Per tant, conclou que en cap cas es demana la detenció del recurrent, ni es delega de forma indirecta la responsabilitat decisòria a les autoritats brasileres.

- Sobre el dret a la defensa i a ser informat de l'acusació, la Batllia considera que l'aute d'extradició exposa de manera detallada l'estadi de la instrucció i quins són els fets concrets que s'imputen al recurrent. I reconeix que si actualment no es pot informar concretament del delictes origen del blanqueig de diners, de les actuacions sí que ressurten l'operativa investigada i el detall de les causes en què el recurrent està sent investigat en diverses jurisdiccions, on es trobarien els delictes origen del blanqueig de capitals del qual suposadament se l'acusa.

- Afegeix que la qualificació dels fets no correspon a la instrucció, sinó que li correspon el relat dels fets, els quals estan a bastament exposats.

- Pel que fa al dret al recurs, la Batllia considera que per tal com no hi ha una afectació del dret a la llibertat del recurrent, l'argument sobre la vulneració d'aquest dret decau per si sol.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal exposa els límits de la competència del Tribunal Constitucional en el marc d'un recurs d'empara per vulneració del dret a la jurisdicció i destaca que en aquesta causa les resolucions impugnades estan suficientment fonamentades en Dret i les valoracions sobre l'ordenament processal que contenen no es poden qualificar en absolut d'arbitràries.

- En primer lloc, el Ministeri Fiscal destaca que les lesions denunciades no són actuals, són potencials, ja que les eventuais privacions de llibertat que les autoritats brasileres poguessin adoptar s'assenyalen com a futuribles.

- A banda de destacar que l'extradició està motivada i que la Batllia no va dictar cap pretensió de privació de llibertat, el Ministeri Fiscal fa palès que l'Estat brasiler, com l'andorrà, no extradeix els seus nacionals i, per tant, els convenis internacionals d'aplicació preveuen altres vies jurídiques com la cessió de jurisdicció per tal de procedir a la instrucció i a l'enjudiciament dels nacionals que no poden ser objecte d'extradició.

- En segon lloc, precisa que l'aute d'extradició detalla els fets que s'imputen al recurrent i exposa la normativa de caràcter legal o convencional que dona suport i fonament tant a l'extradició, com a la seva aplicació en aquest cas concret.

- La discrepància del recurrent en relació amb la concurrència dels elements conformadors del tipus de blanqueig de capitals per l'existència o no d'un delictes subjacent o precedent no comporta la vulneració del dret a ser informat de l'acusació, ni del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, ja que allò que s'acorda és l'aplicació de l'instrument de cooperació internacional de l'entrega per a la judicació d'una persona, tractant-se d'uns instruments de caràcter formal de cooperació entre Estats en què no s'examina la causa o el fons del procediment.

- Així mateix, recorda que el dret al recurs no és un dret absolut, sinó que és un dret de configuració legal i, en aquest cas, la legislació nacional únicament reconeix el recurs d'apel·lació davant la denegació de la sol·licitud d'extradició.

- No obstant això, la lògica del procés permet que l'extraditable podrà participar en el procediment de l'Estat requerit, oposant-se a la demanda formulada i interposant els recursos legalment establerts davant les autoritats judicials requerides, circumstància que no es dona per a l'acusació pública o per les altres parts al procés.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que declari la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per la manca manifesta de contingut constitucional de les seves pretensions, d'acord amb les disposicions de l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional.

2.4. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia en el marc del procediment urgent i preferent

- Si bé la Batllia de Guàrdia va desestimar la vulneració del dret a la llibertat del recurrent pel fet que constatava que no hi havia hagut encara una afectació activa i actual del dret esmentat i que la lesió es fonamentava, per tant, en meres hipòtesis o conjetures, la Sala Penal considera que la demanda d'extradició pot conduir al control d'una persona per la força, a la seva detenció i al seu enviament a l'Estat sol·licitant contra la seva voluntat i és doncs una mesura que afecta la llibertat, sobretot tenint en compte que l'Estat requerit només disposa d'un control limitat sobre la proporcionalitat de la decisió de demanda d'extradició.

- No obstant això, considera que la decisió d'extradició de la Batllia d'Instrucció no és il·lògica ni arbitrària i exposa de manera detallada la seva necessitat sobre la base de l'estadi actual de la instrucció, així com els fets concrets que s'imputen al recurrent, precisant que aquest ha de ser posat a disposició de la Justícia andorrana, no només per interrogar-lo, sinó també per prendre-li declaració en qualitat d'inculpat.

- Segons el seu parer, pretendre, per justificar el caràcter desproporcionat de la mesura, que la batlle es podria desplaçar o que es podria jutjar el recurrent en rebel·lia desafia, de manera general, les disposicions relatives a l'assistència judicial internacional sobre l'extradició.

- Destaca que l'eficàcia del sistema judicial no és compatible amb la instrucció i el jutjament de les causes en rebel·lia, afegint que de les circumstàncies personals del recurrent se'n deriva que aquest no es presentaria de manera voluntària, ja que privilegia les mesures anteriorment citades, i, per aquests motius, conclou que la mesura d'extradició és idònia i proporcionada, d'acord amb el dret protegit per l'article 9 de la Constitució.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurrent ha presentat dos recursos d'empara que tracten una idèntica situació de fet. El primer, presentat el 20 d'abril del 2018, en oposició a l'aute de la Batllia pel qual s'acorda trametre una demanda d'extradició al seu país en què al·lega la vulneració de diversos drets continguts a l'article 10 de la Constitució, la qual derivaria igualment en la vulneració del seu dret a la llibertat. I el segon, presentat el 9 de juliol del 2018, derivat d'un procediment urgent i preferent que tracta específicament sobre el dret a la llibertat, qüestió que ara és tractada de manera determinada i on

reitera i amplia el raonament realitzat sobre el mateix tema en el primer dels recursos inicialment presentat. Als efectes de l'examen d'aquests dos recursos d'empara, atesa la coincidència de la identitat del recurrent i del seu objecte, els dos recursos han de ser acumulats en el seu examen i, així mateix, la decisió del Tribunal Constitucional desembocarà en una resolució única.

3.2. L'article 9.1 de la Constitució estableix que "*Totes les persones tenen dret a la llibertat i a la seguretat i només en poder ésser privades per les causes i d'acord amb els procediments establerts a la Constitució i les lleis*". En l'apartat tercer del mateix article es precisa que "*La llei establirà un procediment perquè tot detingut pugui acudir a un òrgan judicial, a fi que aquest es pronunciï sobre la legalitat de la seva detenció*". La referència a l'existència d'una situació prèvia de detenció és explícita.

És cert que una demanda d'extradició pot dur al control d'una persona per la força, a la seva detenció i al seu lliurament a l'Estat sol·licitant contra la seva voluntat i és, doncs, una mesura que afecta la llibertat, però en aquest cas, a la vista de les actuacions, la decisió d'extradició de la Batllia no es pot qualificar ni d'il·lògica, ni d'arbitrària, ni de desproporcionada.

També cal recordar que l'article 5 de la Llei transitòria de procediments judicials s'hi refereix també d'una manera específica: "*El procediment previst en l'article 9.3 de la Constitució té per objecte facilitar que tot detingut il·legalment pugui acudir a un òrgan judicial a fi que aquest es pronunciï sobre la legalitat de la seva detenció*". No es tracta, doncs, d'un dret invocable per tal de protegir-se davant d'hipotètiques o possibles privacions futures de llibertat, sinó que és un dret que garanteix a tot detingut que la legalitat de la seva detenció podrà ser examinada per un òrgan judicial.

En aquest cas el supòsit de fet no deriva de la demanda a un òrgan judicial sobre la detenció d'una persona per tal que examini la legalitat de la detenció. No es tracta del dret a demanar l'*habeas corpus*, que com és coherent exigeix la detenció prèvia. Les lesions a la llibertat han de ser actuals i no potencials, per consegüent, aquest Tribunal ha de desestimar la vulneració al·legada del dret a la llibertat.

3.3. Pel que fa al recurs sobre una presumpta vulneració dels drets continguts en el dret a la jurisdicció no consta que la demanda d'extradició hagi estat efectuada al marge de la llei. La interpretació de les normes de competència i de procediment dels tribunals correspon als òrgans de l'Administració de Justícia. Pel que fa a aquests drets continguts en l'article 10 de la Constitució, cal declarar que la decisió adoptada és conforme a dret i està motivada; no és il·lògica, ni incoherent, ni arbitrària. Es tracta d'unes resolucions judicials dictades conforme a dret per l'òrgan judicial competent per a fer-ho que en el curs de la seva activitat judicial considera necessari i convenient per a la instrucció d'una causa la presència i la declaració del recurrent; i d'acord amb la llei demana la col·laboració judicial internacional per tal que el recurrent comparegui per la seva lliure voluntat a declarar, d'acord amb les lleis del país on resideix i en el marc de la col·laboració judicial internacional.

Per tot això que s'ha exposat.

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

1. Acordar l'acumulació dels recursos d'empara 2018-25-RE i 2018-33-RE.
2. No admetre a tràmit la causa 2018-25 i 33-RE presentada per la representació processal del Sr. Ricardo Terra Teixeira contra les decisions dels tribunals ordinaris ressenyades en l'encapçalament.
3. Notificar aquest aute a la representació processal del recurrent, a la presidenta de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.
4. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 12 d'octubre del 2018.

Dominique Rousseau
President

Josep-D. Guàrdia Canela
Vicepresident

Laurence Burgorgue-Larsen
Magistrada Magistrat

Isidre Molas Batllori